

Posudek bakalářské/magisterské diplomové práce
Posudek - Závěrečná práce - CŽV

Student: Klára CERMONOVÁ

Obor: ČJ - ZSV

Název práce v českém jazyce: Recepční a intertextové strategie v románovém cyklu Terryho Pratchetta : Úžasná Zeměplocha

Název práce v anglickém jazyce: Receptive and intertextual strategies in Terry Pratchett's novel cycle "Discworld"

Vedoucí práce: prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

Oponent práce: prof. PhDr. Dagmar Mocná, CSc.

Bakalářská práce Kláry Cermonové se zabývá tématem jen zdánlivě okrajovým; prózy Terryho Pratchetta jsou skutečným fenoménem současného čtenářství, vybízejícím k pokládání zásadních metodologických otázek týkajících se vztahů mezi populární a uměleckou literaturou, mechanismů čtenářské rezonance a řadu dalších.

Ústředním bodem autorčiny analýzy je pojem recepční strategie. Zajímá ji, prostřednictvím jakých nástrojů Terry Pratchett dosahuje čtenářské popularity svých děl, aniž se přitom snižuje k laciným trikům ryze komerčního čtiva. Souběžně s touto analýzou se utváří portrét modelového čtenáře Pratchettových děl: hravého, přemýšlivého, disponujícího kulturním rozhledem a postmoderním nadhledem. Cermonová postupně sleduje Pratchettovy autorské strategie na rovině fikčního světa, postav, témat a motivů, intertextových vztahů. Ve všech případech dochází v zásadě k témuž závěru: autor staví zejména na hře s archetypy a myšlenkovými schémata, jež zařazuje do nepatřičných kontextů, a tím svého čtenáře provokuje k neotřelým pohledům na známé skutečnosti. Přitom jej aktivizuje a zároveň baví četnými, namnoze ironicky pojatými aluzemi na známé příběhy, kultovní díla a symboly. Za zásadní pokládám autorčinu tezi o vícevrstevnosti Pratchettova textu, v níž – podle mého názoru poprávu – spatřuje základ jeho široké popularity, neboť mu umožňuje uspokojit různorodé skupiny čtenářů. Jde podle všeho o typický rys postmoderní literatury, či alespoň její části reprezentované např. beletristickým dílem U. Eca.

Práce imponuje svým jasným rozvržením, přesným vymezením výzkumné otázky a konzistentností výkladu svědčící o tom, že autorka nejen předmět svého zájmu výborně zná, ale že má také k jeho analýze dostatečné metodologické a pojmové vybavení. Za jednoznačně zdařilé považuji kapitoly o fikčním světě a postavách. U dvou kapitol dalších (témata a motivy, intertextovost) si kladu otázku, zda by výkladu nebylo prospělo přidržet se syntetizujícího pohledu, uplatněného v prvních dvou analytických kapitolách. Probírání daného aspektu po jednotlivých dílech totiž nutně vede k popisnosti, popřípadě výčtovosti; ta je výrazná hlavně v podkapitole o intertextovosti a při zvoleném přístupu tomu ani jinak být nemůže (autorčina schopnost dešifrovat intertextové narážky z nejrůznějších vrstev kulturní tradice i přítomnosti je ovšem brilantní). Pro pojednání o zmíněných dvou rovinách Pratchettových textů by přitom byly stačily výtečné shrnující pasáže v závěrech obou kapitol, doplněné o typické příklady. Ušetřené místo by bývalo možno věnovat pojednání o filozofických aspektech Pratchettových děl. Autorčiny zmínky na toto téma, objevující se v textu její práce v souvislosti s jinými rysy Pratchettova díla svědčí o tom, že by k tomuto tématu měla co říci. Obraz Pratchetta coby autora zároveň zábavného i sofistikovaného by se tím stal komplexnějším.

Zásadní metodologickou výhradu mám k podkapitole Fantasy jako populární umění, v níž autorka

vychází z práce Pavla Zahrádky Vysoké versus populární umění; polemizují tedy vlastně s metodologickým směřováním této práce a jejími závěry než s autorkou samotnou. Plně chápu její snahu vyjmout Pratchettovo dílo z komerčně orientované bestsellerové produkce; souhlasím s ní, že tam skutečně nepatří a sama autorka to v celé své práci svými zjištěními průběžně dokazuje, přestože to explicitně nezdůrazňuje. Zahrádkovu práci k tomu nijak nepotřebuje a také se na ni v analytické části své práce neodvolává. Přesto mi nedá, abych nevysvětlila, v čem se můj pohled na stratifikaci literární produkce podle funkce a adresáta od toho Zahrádkova zásadně liší. Jako vykladače vycházející ze strukturálně sémiotické tradice literární vědy je pro mě nepřijatelná teze o tom, že rozlišení mezi díly umělecké a populární literatury nemá objektivní základ zakotvený v nich samých, a že je záležitostí v podstatě vnětovou (pakliže jsem dobře pochopila autorčino tvrzení, že podle Zahrádky „rozlišení mezi vysokým a nízkým uměním stojí nikoli na estetickém, nýbrž na sociálním základě“ (s. 9)). Vzhledem k tomu, že pro autorku není tato práce zásadním metodologickým východiskem, nemá myslím cenu s ní polemizovat obsírněji. Upozorním proto jen na terminologickou nekonzistentnost patrnou už v názvu Zahrádkovy práce, vyvolávající podezření o metodologické nejasnosti autorova stanoviska (protikladem „vysokého“ není bezesporu „populární“, nýbrž „nízké“; označení „populární umění“ vnímám jako oxymóron; v současném odborném diskursu o této problematice se ustálila opozice umělecká versus populární literatura, vyjadřující přesvědčení o tom, že populární literatura nemá primárně uměleckou intenci, neboť její funkce jsou jiné).

Ale jak už jsem napsala výše, toto není polemika s autorkou, nýbrž s jedním z titulů sekundární literatury; nijak proto nesnižuje hodnotu její práce, kterou považuji za nadstandardní. Plně ji proto doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 29.12.2013

prof. PhDr. Dagmar Mocná, CSc.